

6

Vormningsbladen

Vormingsbladen der Germaansche //

I N H O U D

Groeit en bloeit	blz. 161
Het bolsjewistische imperialisme	blz. 162
Zomerzonnewende	blz. 167
Niet iedereen kan heiden zijn (lied) ..	blz. 168
Niet iedereen kan heiden zijn	blz. 169
Natuurverbondenheid	blz. 170
De Wieg	blz. 173
Levende zede	blz. 181
Voedingsvraagstukken IV	blz. 185
De Führer	blz. 188
Europeesche solidariteit	blz. 189
Ons bloedoffer	blz. 191

De inhoud is uitsluitend
voor dienstgebruik bestemd

Uit handen geven van het
nummer en nadruk verboden

Alle rechten voorbehouden

VERANTWOORDELIJK VOOR DEN INHOUD: AFDEELING VII-A VAN DE STAFLEIDING DER
GERMAANSCHEN # — RIJKSSTRAATWEG 1 — WAGENINGEN — TELEFOON 2812

Groeit en bloeit
wat eens bebrucht
tot wij oogsten gaan.

Rijpt tot zaad
elke daad
waar wij trouw
voor staan.

HET BOLSJEWISTISCHE IMPERIALISME II

De Russische dichter Dostojevski heeft de gedachte onder woorden gebracht, dat het Russische volk een zending te vervullen heeft onder de andere volken der aarde. „Alle menschen moeten Russisch worden, als eerste en voor alles Russisch worden. Is de al-menschheid gelijk aan de Russische nationale idee, dan moet een ieder Rus worden,” zoo schrijft hij. En in een ander geschrift brengt hij gedachten tot uitdrukking die wel eens zijn samengevat in het rijmpje:

„Aan het Russische wezen moet de wereld genezen”.

Er zal geen onzer zijn, die niet bevreemd is door de openhartigheid van dit kultuur-imperialisme. Indien de Engelschen en Amerikanen zich zelf beschouwen als het herboren Israël, als God's eigen volk, dan kan zooveel naïeve inbeelding ons slechts spot ontlokken. In de Russische aanmatiging voelen wij echter terstond de hoon aan het adres van onzen eigen, superieuren Europeeschen kultuur. Zouden de Russen nog steeds de verluisde boeren zijn uit het tsarentijdperk, wij zouden het de moeite niet waard achten op hun missiegedachte met één woord in te gaan. Het tot de tanden bewapende Sovjetrijk met zijn millioenen en millioenen soldaten, stelt ons voor de noodzaak ons af te vragen, of deze kultureel imperialistische zendingsidee mede richting gevend is voor de ontplooiing van de oorlogskracht der Sovjets. Men moet deze vraag met ja beantwoorden. Er loopt een rechte lijn van Dostojevski's missiestreven naar de fanatieke bezetenheid der bolsjewistische regeeringskliek, die nu reeds vijfentwintig jaar lang op de meest ingrijpende manier de volken der Sovjet-Unie heeft uitgebuit voor een eenig doel: de wereldrevolutie, die Moskou zal maken tot de hoofdstad van een bolsjewistische wereldrepubliek.

Precies zooals men een lijn kan trekken van Dostojevski naar het huidige Sovjet-Russische imperialisme, zoo kan men deze lijn ook van Dostojevski in het verleden terugvervolgen. Bij onderzoek zal namelijk blijken, dat Dostojevski de vertolker is van een idee, die rijpte in vele eeuwen en rechtstreeks is ontsproten aan een zeer innige verbinding tusschen het Grieksch-Orthodoxe Christendom en de Russen.

De overgang van de Russisch-Slavische volken tot het

Christendom heeft zich betrekkelijk laat voltrokken. Wel heeft zich in 957 de regeerende vorstin Olga in Constantinopel laten doopen, maar eerst onder den vorst Wladimir van Kiew vindt de bekeering plaats (988). Eenmaal tot Christen gedoopt, gelukt het Wladimir zich te versibben met het keizersgeslacht van Byzantium. Hij huwt met de zuster van de beide keizers Constantijn en Basilios. Deze verbinding tusschen Kiew en Byzantium is voor de latere ontwikkeling van Rusland van het allergrootste belang geweest. Staan we eerst een oogenblik stil bij de rol welke Byzantium op dat oogenblik in Oost-Europa speelt. Na den ondergang van het Romeinsche Rijk zet Byzantium (later Constantinopel genaamd) de rijksidee voort in het Oostelijk deel van de Middellandsche zee en de verder noordwaarts gelegen gebieden, gelijk Rome en het Heilige Roomsche Rijk der Duitsche Natie deze traditie voortleeft voor het westelijk gedeelte. Byzantium is echter niet alleen op dat oogenblik een politiek middelpunt, doch tevens een centrum van kunst en kultuur en bovenal de hoofdstad van het Grieksch-Katholieke Christendom. Byzantium is daarmede een groote tegenhanger van Rome en van het Roomsche-Katholieke Christendom, dat aldaar zijn zetel heeft.

Met het Christendom van Byzantium versmelt het Russische volk nu geheel en al. Deze volledige versmelting had zeer uiteenlopende oorzaken. Een der belangrijkste was wel de aanwezigheid van een Slavische kerktaal, zoodat de tegenstelling met het Latijn van de Roomsche kerk de liturgie en de geschriften der Grieksch-Orthodoxe kerk direct toegankelijk waren voor de Russische massa. Het geloof was dus van meet af aan een nationale zaak. Er is nog een andere oorzaak, van meer zuiver religieuze natuur. De Germanen, ook in de sterk door hen beïnvloede Romaansche gebieden, hebben het ritterlijke eerbegrip geschapen en daarmede de basis van hun wereldbeschouwing en hun levenshouding verbreed, door deze met het Christendom te verbinden, hoewel deze begrippen oorspronkelijk volkomen vreemd waren aan de Christelijke leer. De Duitsche dichter Paul Ernst heeft erop gewezen, dat het Russendom dit niet deed. De verachtelijke mentaliteit welke ons altijd tegemoet treedt in Russische romans, schijnt wel te zijn voortgesproten uit de versmelting van het Slavische erfgoed met sommige strekkingen van de Christelijke leer, die haar reeds vroeg ingang deed vinden bij slaven en lijfeigenen. De volledige onderwerping aan elk gezag, om het even of het het schrikbewind der tsaren is, dan wel het ex-

treme materialisme der Sovjets, de ziekelijke sympathie voor alles wat misdadig en rot is (men leze er Dostojevski nog eens op na), alsmede het voor ons gevoel onbegrijpelijke welbehagen, dat de Rus schept in het lijden van zichzelf en van anderen, laten zich zoo verklaren.

Vier eeuwen lang blijft de band tusschen volk en kerk, zonder dat er sprake is van een bewuste politieke machtsuitoefening van de zijde der kerkelijke overheid. De verbinding tusschen nationale gevoelens en religieuze wordt gelegd, als de grootvorst Iwan trouwt met de laatste byzantijnsche prinses Sophia Palälog, hij zichzelf tot tsaar uitroept en zijn heerschappij aankondigt als de opvolging van de rijksidee van Bynzantium. Het wapen van Bynzantium gaat over op Moskou als teeken van de overgeplante wereldheerschappij. Maar vooral van belang is de vestiging te Moskou van den patriarch van Konstantinopel, het opperhoofd der Grieksch-katholieke kerk. Moskou is voortaan het centrum van het „rechtgelooovige Christendom“. **„Twee Rome's zijn gevallen, het derde, Moskou, zal eeuwig blijven,“** aldus staat geschreven in een der kronieken dier dagen. Na de vereeniging van de hoogste waardigheid in de Grieksch-Orthodoxe kerk en van de groote wereldlijke macht van heerscher over het Russische Rijk in den persoon van den tsaar, is de voorwaarde geschapen voor de rijping van de nationaal-religieuze Russische idee. Deze idee is echter van meet af aan fel gekant tegen de rest van Europa.

Het is wederom Dostojevski, die het Roomsche-Katholieke geloof afschildert als de bron van atheïsme en socialisme. Het protestantisme kan in zijn oogen nog minder genade vinden. Alles wat de Rus aanvoelt aan bestaande verschillen naar ras, dus naar geestesgesteldheid met Europa, culmineert in deze nationaal-religieuze haat. Men kan hiervan vele voorbeelden aanvoeren: als de profeet van het Panslavisme, de Rus Danilevski in zijn boek „Rusland en Europa“ ons Avondland smaalt als een in zichzelf verscheurd schiereilandje van Azië en ons wil verbieden onze kultuur en beschaving hooger te schatten dan die van Rusland, dan spreekt hieruit de zelfde geest als die, welke aan het woord is, wanneer een verluide moeschik (boer) in zijn onwetendheid beweert dat er in Europa „nix kultura“ bestaat.

Toch is juist aan Rusland het contact met Europa niet ge-

spaard gebleven. Nog geheel afgezien van den invloed van Balten, Duitschers en Zweden, maar vooral het tsarendom en de adel, waarin zeer veel Europeesch bloed zat, hebben moeite noch kosten getroost, om de Europeesche beïnvloeding van hun Rijk zoo intensief mogelijk te doen zijn. Het volk heeft dit geduld, maar niet gewenscht. In zijn dissertatis „Der Bolsjewistische Einparteistaat (Frankfurt 1934) schrijft Dr G. von Tevenar: „Sedert Peter den Groote is in Rusland een laag van Westersch ingestelde menschen voorhanden, die Europeesch willen zijn en als vreemden worden beschouwd. Alle vernieuwingen en verbeteringen, gerekend van de groote Katharina af tot den socialistischen minister van Kerensky toe, hebben daarom het stempel van halfheid gedragen, daar zij uit vreemden geest zijn geboren, zooals zelfs het bloed der Romanofs den Russen vreemd bleef.“

De reactie tegen deze Westersche instelling is niet uitgebleven. Dostojevski bracht hem onder woorden toen hij schreef „Wat is Azië voor ons? Azië is ons Amerika. In Europa waren wij Tartaren, naar Azië komen wij als Europeanen.“ Maar ook in het Bolsjewisme vinden wij veel van deze anti-Europeesche reactie. Ernst Jünger schrijft in Krieg und Krieger: „De beweging naar het Oosten wordt ingeluid door Lenin's Bolsjewistische revolutie. Terwijl de militaire krachten der Westelijke mogendheden zijn gebonden door Duitschland, gelukt het aan een revolutionnaire aristocratie, welke zich in de Siberische verbanning had gevormd, Rusland te bevrijden van de West-Europeesche voogdij van Petersburgsche en Parijsche snit.“ Reeds in 1919 heeft de leermeester van Mussolini, George Sorel, gesproken over het Moskovitische karakter van het bolsjewisme en de lijdelijkheid der Russen jegens de bolsjewistische dictatuur verklaard uit het feit, dat ze zich eindelijk geregeerd voelen door een ware Moskoviet. Muller van den Bruck schrijft in zijn bekende boek „Das dritte Reich“ ongeveer in gelijken trant: „De Russische mensch boog zich in duldzame gehoorzaamheid onder het zware militarisme eener nieuwe autocratie. Hij had de bureaucratische politie-autocratie van het tsarisme, dat Petersburgsch en West-Europeesch was geworden, tenslotte als aan het land vreemd en aan het volk vijandig aan gevoeld. Daarom bevrijdde hij zich van haar. Maar de autocratie van het socialisme was door hem zeer gewild. Daarom volgde hij haar. Het bolsjewisme was Russisch. En het was uitsluitend Russisch.“ Muller van den Bruck was een veel te scherpe geest om niet

te weten dat het bolsjewisme tegelijkertijd de idee der wereldrevolutie aanhing. En niet slechts aanhing, maar zich met inzet van alle beschikbare krachten tot doel had gesteld, dit bolsjewisme over de aarde te verspreiden. Zoowel de ondermijnende acties van de Komintern als de onvoorstelbaar machtige bewapening van het Roode Leger dienden slechts deze wereldrevolutie. Op 12 Februari 1938 schreef Stalin een open brief aan zijn kameraad Iwanow Iwan Filippowitsch: „Kan men de overwinning van het socialisme in ons land definitief achten, onder voorwaarde, dat deze overwinning slechts in één land bestaat, terwijl de kapitalistische omsingeling echter voortbestaat? Lenin zegt hierover het volgende: „Wij leven niet slechts in een staat, maar in een stelsel van staten en de streving van de Sowjet-republiek is op den duur naast imperialistische staten ondenkbaar. Aan het eind zal de een of de ander overwinnen en voor het tot dit einde komt, is een reeks van de allerverschrikkelijkste botsingen onvermijdelijk tusschen de Sowjet-republiek en de burgerlijke staten. Dat beteekent, dat de heerschende klasse, het proletariaat, als het wil heerschen en zal heerschen, dit moet bewijzen door zijn militaire organisatie“ (Lenin, Volledige Werken, Band 8, blz. 35/36).

Rest ons nog slechts de taak te onderzoeken, in hoever de vroegere zendingsgedachte is overgenomen door het bolsjewisme. Men kan slechts zeggen: volledig. Maar men moet één voorbehoud maken, namelijk op het punt van het Christendom. Dit lijkt zeer wezenlijk, want het Christendom in zijn Grieksch-katholieke uitgave zagen wij hierboven als de moederschoot van dit kultuurimperialisme, terwijl de sowjets het Christendom steeds hebben ondermijnd. Ligt hier niet een tegenspraak in den gedachtengang? Stellig niet. Want gebleven is het geloof aan de superioriteit van de Russische natie. Dit geloof was inderdaad ontstaan uit het Grieksch-katholieke superioriteitsgevoel. Dit gevoel, namelijk dat de heele wereld te Moskou in de leer behoort te gaan, is gebleven, maar er werd andere vorm aan gegeven. Deze vorm is bolsjewistisch, is Aziatisch, is anti-Europeesch, is de geestelijke inhoud van den veroveringsdrang der steppenhorde. Niets hebben de bolsjewieken ongedaan gelaten om de jeugd te suggereeren, dat Moskou inderdaad het centrum der wereld was. Telkenjare trokken in Moskou de vertegenwoordigers binnen van alle blanke en gekleurde volken der aarde: de congressen van

de Komintern. De Russische jeugd denkt, dat de arbeiders aller landen bij het mausoleum van Lenin kracht kwamen putten voor hun strijd tegen het kapitalisme, op dezelfde manier als muzelmannen hun geloof sterken door te Mekka de Kaaba te kussen.

De Slavische massa van Rusland, die eeuwenlang was ingeënt met de idee, dat zij het ware geloof bezat, en geroepen was deze heilsleer eens uit te dragen over heel de wereld, deze Slavische massa, die eveneens eeuwenlang in verwarring was gebracht door de koppeling van de hoogste kerkelijke autoriteit en het hoogste staatsgezag in den persoon van vaders Tsaar, deze Slavische massa, die nu reeds vijftwintig jaar zich de bezitster waant van de politieke ideologie, waarnaar het proletariaat aller landen dorst om bevrijd te worden van het kapitalisme, deze Slavische massa is een willig, maar bruikbaar werktuig in de handen van hen, die te Moskou leven en werken voor slechts één doel: de wereld te brengen onder het juk van hun bolsjewistische heerschappij.

H. W. VAN ETEN

ZOMERZONNEWENDE

De tijd is rijp; nu wendt het zonnerad
tot nieuwen loop zich op zijn eeuwig pad,
in stagen kring der Zonnewend.

Brandt vlammen, lautert ons en maak ons rein,
tot klaar ons hart en onze oogen zijn,
naar oergebruik der Zonnewend.

De aarde rijpt in zomervolle dracht,
bevrucht door eeuwig jonge zonnekraft,
naar orde en wet der Zonnewend.

Nu sluit den ring, doorstroomd van eender bloed,
dat nieuwe kracht ons sterk' tot nieuwen moed,
naar eeuw'ge wet der Zonnewend.

Niet iedereen kan heiden zijn

RENÉ DE CLERCQ

HENK SWEERS

1. Niet ie - der - een kan hei - den zijn, Daar - toe hoort kracht en
3. Den aar - de - ling heeft aar - de schier Te moe - der - lijk ver -
5. Elk and' - re he - mel is een waan. Al - leen het lucht - ge -

1. moed; Een vast ge - loof in zon en wijn En
3. wend. De hei - den leeft zijn le - ven hier In
5. welf, De diep - ten waar de ster - ren staan. Bloeit

1. blij - de lust in 't bloed. 2. Niet ie - - der - een voelt
3. schoon - heid tot het end. 3. En schrijdt door 't le - ven
5. heer - lijk in mij - zelf. 4. De leeuw' - rik zingt van
Is hoog ge - noeg, is

2. zijn ver - langst Vol - daan op aar - des schoot;
3. zon - der angst En zon - der klacht ten dood.
4. 's och - tends vroeg. De he - mel waar hij vliegt
schoon ge - noeg. Elk' and' - re he - mel liegt.

Foto's Ir W. F. van Heemskerck Duijker

Niet iedereen kan heiden zijn

Niet iedereen kan heiden zijn.
Daartoe hoort kracht en moed;
een vast geloof in zon en wijn,
en blijde lust in 't bloed.

Niet iedereen voelt zijn verlangst
voldaan op aardes schoot;
schrijdt door het leven zonder angst,
en zonder klacht ten dood.

De aardeling heeft aarde schier
te moederlijk verwend.
De heiden leef zijn leven hier
in schoonheid tot het end.

De leeuwerik zingt van 's ochtends vroeg.
De hemel, waar hij vliegt,
is hoog genoeg, is schoon genoeg.
Elk' and're hemel liegt.

Elk' and're hemel is een waan.
Alleen het luchtgewelf,
de diepten, waar de sterren staan,
bloeit heerlijk in mijzelf.

RENÉ DE CLERCQ
(De Noodhoorn)

NATUURVERBONDENHEID

BIJ EEN GEDICHT VAN RENÉ DE CLERCQ

De mensch die in primitieve levensomstandigheden leeft, is aan de natuur gebonden. Hij moet de natuur steeds waarnemen, hij moet er in werken, hij is gebonden aan de natuur, zooals ook elk dier dat in nog sterkere mate is.

Maar wanneer hem dit tot bewustzijn komt, en wanneer hij deze gebondenheid ziet als een staan in een heilige en grootsche scheppingsorde, dan wordt deze gebondenheid tot verbondenheid, dan wordt wat een onontkoombaar moeten is, tot iets heel anders, wat geen dier kent; dan verbindt de mensch van het Noordras dit bewustzijn met zijn godsvoorstelling. Want dan ziet hij deze heilige Orde der schepping niet als een dood raderwerk, maar als een levend organisme. Er komt echter voor den Noordrasmensch nog meer bij: deze Orde moet in stand worden gehouden, er moet steeds aan gebouwd worden en de mensch is medeverantwoordelijk voor dit instandhouden en de mensch moet medebouwen en medescheppen. Hij heeft zijn taak, ook als mensch, in dit groote geheel en staat niet als een dier alleen in het „moeten” van de gebondenheid, maar ook in de verbondenheid, die hij nu al dan niet kan aanvaarden. Maar het is heilige plicht die te aanvaarden, zooals het heilige plicht is, zich voort te planten in edele sibben.

Zoo zag de Noordrasmensch zich eens als medestrijder Gods voor de instandhouding der Orde en als medeschepper op dat kleine gebied van het groote geheel, dat sibbe, volk en staat omvat. Dat zijn geen fantasieën, wij weten dat deze voorstellingen in alle groote Indogermaansche kulturen leefden. Zoo was natuurverbondenheid opgeheven in het religieuze leven van ons ras, want wat beteekent „religie” anders dan „binding”, binding aan deze Orde en aan de goddelijke krachten, die daarin werken en die ook in ons werken.

Behoort dit alles tot een ver verleden, of leeft het nog in ons? Het leeft, in den een sterker en bewuster, in den ander overdekt door vreemde voorstellingen uit ander ras; maar het is er evengoed.

Het is echter aan dichters gegeven deze dingen uit te spreken op een wijze, die meer zegt dan woorden alleen. Dan

beseffen en beleven wij deze natuurverbondenheid en dan weten wij dat wij die kunnen hebben, ook al is ons leven niet meer primitief aan de natuur gebonden, ja, al leven wij in de stad.

Dan groeit in ons dat bewustzijn, dat mensch en wereld tezamen een wonderbare eenheid vormen, die wij wel niet kunnen begrijpen en verklaren, maar waarvan wij de schoonheid beleven en voelen.

Daarnaast kan het ons tot bewustzijn komen, dat wij ook in ons zelf een wonderwereld zijn, een stuk Natuur, geestelijk-lichamelijk, en dit bewustzijn maakt ons gelukkig. Niets is geest- en gelukdoodender dan de voorstelling, als zouden wij slechts een „machine” zijn; als zouden ons voelen en denken ten slotte ook niets anders zijn dan functies van deze machine. Deze voorstelling noemen wij materialisme en deze wijze van de Natuur in ons en om ons heen te duiden, noemen wij mechanisch.

Wij willen deze heele schoone schepping zien, niet als een machine, maar als een groot organisch geheel, een levende Orde — zooals onze verste voorvaders dat reeds deden.

De bioloog von Uexküll zegt het zoo duidelijk met de volgende woorden: het materialisme antwoordt op de vraag „wat is de plaats van den mensch in het heelal?": „Een door mechanische krachten rondgeslingerd complex van atomen.” Maar wij beantwoorden de vraag hoe de mensch in de Natuur staat gansch anders: „De mensch en de hem omgevende Natuur vormen tezamen een planmatige, harmonische eenheid, waarin alle deelen in een doelmatige wisselwerking staan.” Met planmatig bedoelt hij: volgens een vast bouwplan; het is onze oeroude „heilige Orde”, die hier in de moderne biologie weer voor den dag komt¹⁾.

Dat is natuurverbondenheid, de natuurverbondenheid die ons ras eigen is.

Daarbij hoort een wereldbeeld.

Het wereldbeeld van de Middeleeuwen was een ander dan het onze. Vlak was de aarde en vier uur gaans daarboven was de hemel, waar God troonde en alles bestierde en ook beloonde of bestrafte. Hij keek de menschen om zoo te zeggen bij alles op de vingers: geen beweging, geen gedachte ontging hem en zijn dienaren gingen rond, straften voor hem en dwongen de menschen met martelpaal en brandstapel op het rechte spoor.

Toen kwam de Germaansche natuurwetenschap en leerde een andere aarde en hemel, een ander wereldbeeld. Niet meer was de aarde plat en in het midden van alles, maar nu werd zij klein en rond; een onderdeel van één der — o zoo vele — zonnesystemen. Voor den hemel met Gods troon — vier uren gaans hierboven — was geen plaats meer, letterlijk geen plaats! Waar bleef God dan? —

Langs veel omwegen en door het materialisme heen, keerde de Germaansche mensch weer terug tot de aloude natuurverbondenheid en het beleven van zichzelf, ingeschakeld in de groote Levensorde, waar ook God in is en in werkt, niet langer neerziend uit een gesloten en omgrensd hemel, maar in ons en overal.

Wie zoo de wereld en het leven beleeft en zonder vrees aanvaardt, die verstaat het wonderschoone gedicht van René de Clercq, dat in „de Noodhoorn” is opgenomen en dat wij hierachter afdrukken; als een lied, sterk en vol levensmoed, een lied waarop wij den marsch door het leven en in den dood kunnen gaan, een marschlied in een zeer bijzonderen zin.

De middeleeuwsche hemel is ons „een waan”; ons is een wijder hemel, waarvan ook de Grieken reeds lang wisten, opengegaan. Maar deze diepe hemel, het is geen dood mechanisme, het is een stuk der heilige scheppingsorde, want hij „bloeit heerlijk in mijzelf.”

Maar — „niet iedereen kan heiden zijn”, voorzeker niet: geloof, kracht, moed behooren daartoe en ook die natuurverbondenheid, die alle eeuwen door ons ras eigen was en die wij haast verloren hadden. Wij willen die herwinnen en daarvan zingen, wij van de Germaansche //.

J. C. NACHENIUS

¹⁾ Bausteine zu einer biologischen Weltanschauung, blz. 141, 142; niet letterlijk aangehaald, behalve de stukken tusschen aanhalingsteekens.

DE ARISCHE MENSCH SCHROOMT ALTIJD, HET
GODDELIJKE IN WOORDEN EN BEGRIPPEN IN
HET LICHT TE HALEN. HIJ EERT DE GEHEIMENIS.

HAUER

DE WIEG

Een vertelling uit den Dertigjarigen Oorlog

De vrede was gekomen.

Na een langen bangen doodsnacht daagde eindelijk aarzelend het licht van den morgen over het geschonden en geblakerde Duitsche land.

Dertig jaar had het gekermd en gekreund onder den gruwelijken geesel van den oorlog.

In het eerste jaar van den vrede liep de boer Pancras Friess langzaam voort over den stukgereden weg van Ansbach naar Neurenberg. Als gebukt onder een onzichtbaren last stapte hij moeizaam voort, terwijl toch in dit jaargetijde iedere boer zijn tred zou verhaasten om zijn akker te bereiken.

Maar hem wachtte geen akker, hem wachtte niets.

Tien jaar geleden was hij met levensgevaar zijn voor de muren van Neurenberg gelegen hoeve ontvlucht, een brandende puinhoop. Sindsdien zwerft hij doelloos door het verwoeste land en steeds dieper brandde het afgrijzen van het beleefde in zijn hart.

Nog maar moe en traag stroomde het bloed door zijn aderen: een gebroken mensch met een slependen tred.

Het was stil op den weg, die van Ansbach naar Neurenberg leidde. Een ieder, dien hij tegen kwam, droeg het teken van den broederkrijg aan den lijve, de een hier, de ander daar.

Tegen het middaguur ontmoette hij een man van hoge gestalte met blonde haren. De losse mouwen van zijn gewaad fladderden wijd uit op den wind.

Toen Pankras Friess hem zijn groet bracht en vroeg, waarheen de reis ging, stak de man met hulpeloos gebaar een paar armstompen omhoog. En toen de boer zijn vraag herhaalde, zeide hij met zachte stem, en het was als vermaalde hij de woorden tusschen zijn tanden, dat de beulen hem zijn graan voor hun paarden hadden willen ontstelen, dat hij zich verweerd had en dat zij het toen op hun wijze toch hadden genomen. Nogmaals gingen de armstompen omhoog.

Pankras Friess vond geen antwoord. Zonder om te zien ging hij verder. Overal nood en ellende, gruwelen en wreedheden. Hij verhaastte ietwat zijn tred.

En daar omving hem het geheimzinnige groeien der aarde en tastte naar zijn verstarde hart. Sterker dan ooit voelde hij de aarde om zich heen, dien eeuwigen schoot, waaruit al wat leeft ontspruit.

Hij rook den geur van sappen en grassen en nam een kluit met van wortels doorschoten aarde in zijn hand. Vast hield hij deze omklemd, legde haar luisterend aan zijn oor.

Hoort hij daar den wind reeds ruischen door de ontelbare grashalmen, die er uit zullen opschieten? Wat wondere macht!

Reeds rust in den kiem de ongeboren vrucht, in de vrucht de komende bloesem, naar wijs bestier voor alle tijden bewarend dit geheim.

Boer Pankras opende zijn hand. Zijn blik dwaalde over de onmetelijke uitgestrektheid van het land. Heuvel rijt zich aan heuvel, waarover ruischend de jonge lentewind gaat. De matte afschijn der glanzende wolken ligt op de velden. Uit aarde, water en lucht stroomt een innig oudvertrouwd iets, een stage

zekerheid, het doffe, door nood en ellende uitgeholde denken van den boer binnen. Ontstijgt het niet aan de geheimzinnige verwantschap tusschen het bloed en deze aarde?

Het is toch de aarde der moeders!

Het zijn toch de akkers der vaderen!

Stil viel de avond over het wijde land. Straffer, iets zoeler werd de wind, vervuld van kruidige, gistende ónrust. Trekkend en duwend blies hij door de nog kale takken der boomen, die langs den weg oprezen. In het kreupelhout ritselt en kraakt het onophoudelijk. Wolkengevaarten met gouden randen drijven aan den hemel. De verzinkende zon brandde uit aan den einder.

Het donkerende land begon onder de schreden van den boer te leven.

In den naglans van den verstervenden dag bemerkte Pankras Friess de omtrekken van een huis. Het dak was gedeeltelijk ingestort. Uit de vensters slingerden zich scherpe braamranken. Tusschen puin en dorens baande hij zich een weg. Verrot en vergaan staarden de dakspanten in de lucht. Een raaf kraste aan zijn oor voorbij.

Plotseling stond daar een vrouw voor hem, haar handen omklemden vastbesloten een schietgeweer. Op zijn vraag, of hij kon blijven overnachten, antwoordde zij vol achterdocht, dat men niemand kon vertrouwen. Maar toen zij in hem den boer herkende, zeide zij hem haar te volgen. Strompelend ging zij hem voor door de duisternis. Hij hoorde zacht een naam roepen. Een deur knarste op roestige scharnieren, het rosse licht van een olielampje viel op zijn gezicht en hij voelde hoe scherpe blikken hem opnamen.

„Ben boer,” zeide Pankras op luiden toon en betrad het vertrek. Bijtende rook van een houtvuur dat brandde in den haard sloeg hem tegemoet. In het gloeiend schemerdonker van het kleine vertrek zag Pankras Friess drie vrouwen. Zij zeiden niets, toen de vrouw, die hem binnen had gebracht, hun beduidde, dat de oude boer bij hen een onderdak voor den nacht zou krijgen. Zij wees daarbij op een bundel stroo in een hoek. Doodmoe zette hij er zich op neer.

Het zwijgen in het vertrek was benauwend. Niets werd gehoord dan het heete hijgen van het haardvuur en het gierend fluiten van den opgekomen wind om het huis. Gillend en krijschend rukten de vlagen aan het dak.

De boer haalde een snede brood te voorschijn en begon er

bedachtzaam aan te kauwen. Van tijd tot tijd trof hem een zijdelingsche blik van een der vrouwen. De oudste van hen hing een ketel water aan de schoorsteenhaal. Door de bouwvallige muren drong het onrustige en klagelijk geloei van een koe. Toen verliet een der vrouwen het vertrek. Bij haar terugkomst braken de eerste woorden het groote zwijgen: het was zoover.

Nu stond ook de boer op. Zij bemerkten dat hij hen volgde naar den vervallen stal, waar onder zwaar gesteun en geloei een koe op kalven stond. Aan het dier ontwasemde een scherpe geur, die hen allen omving. Een schamele vetkaars wierp haar dofrosse licht. Zwaar zwoegde de koe in haar weeen: met smartelijke stooten drong zich het nieuwe leven uit haar lijf. Het steunen werd dieper en luider, doorschokte geheel het zwoegende beest, waaruit zich het komende jonge steeds onstuimiger loswong. In volledige overgave aan de macht der geboorte stond daar de koe en eindelijk lag het natte kalfje hulpeloos in het bebloede stroo.

Toen Pankras Friess uit den kleinen stal naar buiten trad, dronk hij met diepe teugen den zuiveren wind der lentednacht. Hij voelde de windstooten tot op zijn huid en uit den nacht vol beweeg, stroomde het straffe en sterke leven der geopende aarde. De wind leek nog zoeler geworden en boomen en struiken rekten zich van levenskracht.

Toen hij de deur van het vertrek weer opende werd het hem zoo beklemd om het hart, als hij dit sinds lang niet had gekend.

Hij bleef op den drempel staan, getroffen door het schouwspel, dat zich aan hem voordeed. De jongste der vrouwen — zij bevond zich alleen in het vertrek — zat over een leege wieg geborgen, een beeld van nood en ellende. Terwijl zij met haar voet de krakende wieg deed schommelen, sprak zij met gebroken stem woorden van een lied tot het leege nest des levens. Woorden door Pankras lang geleden uit den mond van zijn moeder gehoord.

„Suja, suja, jongske mijn, zult een groote held eens zijn“. Zoo zong de jonge vrouw, maar opeens verstierven de woorden in zwijgen van leed. Rook dwarrelde door het vertrek. Loodzwaar hing de stilte.

De vrouw staarde star voor zich uit en de wilde vertwijfeling die toen opeens uit haar losbarste, die haar lijf en gelaat doorraasde, was als een laaiende, alles verteerende vlam.

Overweldigd door radeloosheid, sprong zij overeind en sloeg met een kracht, die men haar niet zou hebben toevertrouwd, de wieg aan stukken. Met haar voeten vertrapte zij het krakende hout, greep het met haar handen en wierp het in het vuur.

Begeerig vraten de vlammen het hun toegeworpen voedsel. Het vertrek stond in lichten gloed.

De vrouw was weer bedaard. Met wijd geopende, schier wezenlooze oogen staarde zij in het laaiende vuur.

De oude man voelde zich door dit gebeuren tot in het diepst van zijn wezen getroffen. Hij trad achter de vrouw en zocht moeizaam naar woorden.

Intusschen waren ook de beide andere vrouwen binnengekomen.

„Het is er," zeide de oudste van hen, maar de woorden bestierven haar op de lippen, toen zij de jonge vrouw zag en de vlammen die het door haar begonnen vernietigingswerk voltooiden.

En op dat oogenblik scheen er ook uit de anderen zich iets los te maken en het in zwijgen verstarde leed versmolt tot bitterheid van woorden.

Klacht na klacht hoorde de boer zwijgend aan. Hem was dit alles sinds lang bekend:

Zeer gering was het aantal der mannen, dat na deze gruwelijke dertig jaar van broederstrijd huiswaarts keerde, terwijl de vrouwen zich nog in vrij grooten getale in de bosschen hadden weten te verbergen. Geheele dorpen waren van den aardbodem weggevaagd. Waar destijds in een gehucht honderd menschen hadden gewoond, waren nog twintig vrouwen overgebleven en mochten van geluk spreken, zoo er vier mannen uit den oorlog terugkeerden, om de akkers te bebouwen.

Uit puin en asch, uit resten en overblijfselen, konden nijvere handen wel weer nieuwe huizen des vredes opbouwen. Ook de eerste akkers konden beploegd en bezaaid worden, waar harde handen het rooien verstonden en de schouder der menschen zich zetten onder een nieuw begin.

Maar de dood zou onverbiddelijk de zwoegende handen der vrouwen vergezellen, heur werk ten spot, want terwijl uit de voren de volle aren zouden opschieten, zouden de wiegen in de nieuwe hutten leeg blijven, en in stede van eeuwig jong leven, den valen dood herbergen.

Het land was zonder kinderen.

De kiemkracht van het leven was ten doode verzwakt.

De eindelooze keten der geslachten afgebroken door gebrek aan nieuwe schakels. De oude duizendjarige stroom van het bloed verzand in het niet. En over al, wat men wrochte, wierp de dood reeds zijn schaduw. In schamele naaktheid was het land weer in scheppende handen gelegd, naakt als in den oertijd, maar geen jonkheid dreef den ploeg door de aarde. De dood zou heerschen over het land, nog veel vreeselijker dan in de verloopende dertig jaar, toen hij moordend en brandend over bosschen en velden, door dorpen en steden raasde.

Het leven verdorde tot in zijn heiligste wortels.

Maar Pankras Friess wist geen antwoord op de bittere klachten der vrouwen. Hij stond op en verdween in den nacht, voortgedreven door die eene kwellende gedachte: Het land zonder kinderen.

Zoo verliet de boer het stervende dorp. Hij vond den straatweg die naar Neurenberg leidde en volgde dien den ganschen nacht. Toen zich aan den rand des hemels het eerste ochtendgloren afteekende, zag hij de muren der stad voor zich liggen. Rondom hem het geschonden, verlaten land, maar de boer sloeg nauwelijks nog acht op de doorns en distels, die akkers en weiden overwoekerden. Het verwilderde uiterlijk van zijn land was hem niet langer tot schrikbeeld.

Want iets vreeselijks dan dit weten van de aarde zonder kinderen bestond er niet. In zijn binnenste begon een zware strijd. Hij voelde zich voor de eerste maal sinds dertig jaar overgeleverd aan een macht, waarvan hij niet wist of zij uit den duivel dan wel uit God kwam.

Doch toen hij door de geopende stadpoort Neurenberg binnen trad, scheen er in zijn hart, glanzend als een licht Gods, een helle, zekere klaarheid, die hem niet meer verliet.

In de groote raadszaal van Neurenberg waren de mannen van den Frankischen Kreitsdag te saam gekomen, om te beraadslagen, hoe men het land helpen en de ontzaggelijke verliezen aan menschen, geleden door den oorlog, kon inhalen.

Voor hen stond Pankras Friess. Het licht van een diep en goddelijk inzicht verhelderde zijn gelaat.

Het was den mannen een wonder de woorden, getuigend van zoo diepe wijsheid, te beluisteren, die uit den anders zoo weinig spraakzamen mond van een boer te voorschijn kwamen. Toen hij sprak van het stervende land, toen hij hun de zware zorgen schetste, waaronder het schier bezweek en de dorpen opsomde, waarheen slechts een luttel aantal ongetrouwde mannen was teruggekeerd, terwijl daar nog tal van krachtige tot moederschap geboren vrouwen leefden, toen vonden zij in de bewogen woorden van den boer alles terug, wat hen zelf aan nood en ellende benauwde. En niemand verhief zijn stem, toen hij den eenigen weg aangaf, waardoor de menschen in het land voor uitsterven behoed konden worden. Toen de deken, uit verontwaardiging, dat nu de antichristelijke bandeloosheid zelfs tot wet zou worden verheven, de

zaal verliet, was het eenige, dat Pankras Friess zeide: „God heeft toegestaan, dat ons leven en land werd ontnomen — zijn dienaren zwegen bij dit werk der vernietiging, ja, aan hen is al onze nood te wijten.

Nu zal God ook toestaan, dat wij in diepste en uiterste benauwenis de menschelijke wet breken, opdat het volk voor eeuwig voortbesta.”

Zij legden in de morgenuren van dien 14den Februari 1650, gedreven door de dreiging van den eeuwigen dood in de duidelijke bewoordingen eener wet de redding vast van het eeuwige voortbestaan der menschen van hun vaderland.

En er werd afgekondigd:

Voortaan zal het voor de eerstkomende tien jaren een ieder van jonge manschap of ieder manspersoon, voorzoover onder de zestig jaar oud, verboden zijn in de kloosters op te nemen.

Den priesters, pastoors, voorzoover niet lid van een kloosterorde, zij aanbevolen te huwen. Iederen man twee vrouwen te huwen geoorloofd zijn.

Daarbij worden echter alle mannen ernstig vermaand, zich daarbij zoo te gedragen en op te treden, dat zij zich in eerbied en zorgzaamheid beijveren, opdat hij als eerlijk man, die het op zich neemt twee vrouwen te huwen, zijn beide echtgenooten niet slechts van het noodwendige voorziet, doch ook de goede verstandhouding tusschen hen bewaart.”

Pankras zeide bij de afkondiging der wet:

„De mannen en vrouwen van het land zullen hun leven zoo heilig houden als het sacrament — en zij zullen het zoo heilig nemen als de eerste kreet uit een kindermond.”

Toen zeer zacht en als tot zichzelf:

„Wij beladen ons met alle lasten opdat onze wiegen weer gevuld worden met het jonge leven, dat nimmer vergaat.”

De boer Pankras Friess verliet de stad Neurenberg en zocht de eenzame en verlaten plek, waar eens zijn welvarende hoeve lag. Lang stond hij daar. Hij wenschte met zijn bevende handen nog eenmaal voren in het braak liggende land te trekken, maar had niet meer de kracht den ploeg te besturen. Plotseling voelde hij zich oud, oeroud als de aarde onder zijn

voeten. Hij viel neer op den door onkruid overwoekerden akker. „Ik heb een grooteren akker bebouwd.”

De oude boer voelde zijn hartslag stokken, maar hij verzette zich niet. „Ik heb een grooteren akker bebouwd,” kwam het uit het diepst van zijn brekend hart en zijn hoofd zakte neer op den drachtigen grond.

„Want ik dien U — nog — boven — mijn — laatste — harte-klop — uit.”

Naar MAX WEGNER

F. C. G.

LEVENDE ZEDE, enkele beschouwingen naar aanleiding van het verhaal „De Wieg”

LUST is een woord met een levensvollen klank. Wij zeggen immers: het is een lust om te leven! Van ouds houdt het woord lust verband met begeeren en beminnen en ook deze beteekenis zit nog heden in dit woord. Zoo is lust dan verbonden met een blijde levenshouding, met de voortplanting en met een gezonde levensvolheid.

Maar deze voorstellingen worden doorkruist door andere voorstellingen, die aan dit woord eens vreemd waren, die voortkomen uit een gebied waar alle lust als „zinnelijke lust” wordt gezien, als „vleeschelijk” en „onrein”. Dat is het gebied in den Zuid-Oosthoek, het gebied waar het semietisme ontstond en vanwaar deze ons vreemde voorstellingen ook in Germaansche landen zijn doorgedrongen.

Het is onze taak deze sinds eeuwen ingeburgerde voorstellingen van de verachting van wat met de voortplanting

samenhangt, weer om te zetten in levensvolle zuiverheid naar onzen aard.

Er is veel veranderd op het gebied van huwelijk en familie-leven, sinds den tijd onzer grootouders. Er is veel van wat eens „zedes“ was verloren gegaan. Het moderne leven, de stad, de versteedsching, de civilisatie, dat zijn zoo de oorzaken die wij plegen op te sommen. En zeer zeker hebben die oude zeden overboord gegooid en ontstond dus een zedeloosheid. Is dit noodzakelijkerwijs verval, moeten wij weer terug tot oude zede, of is het eenvoudig een der vele symptomen, verschijnselen, van den overgangstijd die wij beleven, waarin het oude afvalt en het nieuwe eerst in wording is, maar nog lang niet is volgroeid?

„Geen zedeprediking kan tegenwerken, wat het civilisatieproces voor onze oogen en in onze engere of ruimere sibbe aan vormen en zeden doet vervallen.

De eenige garantie tot gezondwording is levende rede.”

Deze woorden vinden wij in de reeds eerder aangehaalde beschouwingen van Werner Achelis (Vormingsbladen 1943 blz. 144). Met het civilisatieproces bedoelt hij dat proces, dat samengaat met versteedsching, en waarover wij spraken. Hij zegt dan verder:

„Levende zede is vormgeworden natuurlijke ordening en anders niet. Wanneer er in de natuurlijke ordening ingrijpende verschuivingen plaatsvinden, zooals het civilisatieproces dat onherroepelijk met zich meebrengt, dan moeten noodzakelijkerwijs, onontkoombaar, ook de zeden en de geheele zedelijkheid andere vormen aannemen. En dan helpt geen zich beroepen op ook nog zoo eerwaardige goede oude zeden en overleveringen, doch de natuur verlangt haar recht en het bewustzijnswezen mensch moet haar dit recht geven, of ondergaan. In dat wat als puinhoop der zeden uitzielt, ligt een verborgen plan, de aanzet van de Natuur zelf, tot iets nieuws” (blz. 254).

Wanneer wij deze aanhaling nauwkeurig lezen, zal het ons opvallen, dat wat de schrijver „het civilisatieproces“ noemt, door hem niet als iets „onnatuurlijks“ wordt beschouwd, maar als iets dat wel is waar verschuivingen in de natuurlijke orde teweeg brengt, maar deze orde daarom nog niet behoeft te verstoren. Integendeel, de Natuur helpt zich zelf weer en

wat wij eigenlijk steeds uitsluitend als verval van het oude zagen, wil hij ons doen zien als den aanzet van het nieuwe.

Nu moeten wij echter goed onderscheiden tusschen werkelijke vervalsverschijnselen en die dingen die het slechts in schijn zijn, die men zoo noemt, alleen maar omdat het anders is dan de oude zede.

In dit verband is onze HOUDING van het grootste belang, en een proefsteen is het verhaal „De Wieg”. Het spreekt van den nood na den 30-jarigen oorlog, van het tekort aan mannen en de maatregelen, die toen werden genomen. Was dit zedeverval? Of was het zedelijk in een hooge beteekenis? Was het zedeloos of was het een gehoor geven aan de eischen van de „natuurlijke orde”, die wil dat wij ons in stand houden en voortplanten? Dit verhaal berust op geschiedkundige werkelijkheid, het is hoogst ernstig en wie zal zeggen, of het niet een actualiteit zou kunnen krijgen, die wij ons nu zeker nog niet kunnen voorstellen?

Zede of zedeloosheid moeten wij leeren zien, niet in het kader van „den goeden ouden tijd”, niet als dingen die eens en voor al vaststaan, onverwrikbaar, maar als „vorm geworden natuurlijke ordening”, zooals Achelis zegt. Dat wil zeggen dus, als vormen die met de veranderingen in deze natuurlijke ordening mee veranderen; vormen ook, die zich kunnen aanpassen aan uitzonderlijke omstandigheden, zooals b.v. de 30-jarige oorlog die meebracht.

Wanneer deze vormen dan voor ons „geweten” verantwoord zijn, dan zijn zij goed en ieder zal kunnen onderscheiden tusschen wat echt is en wat niet anders is dan een lichtzinnig spelen, zedeloosheid, verval.

Het is geen toeval, dat in het verhaal een boer het verlossende woord spreekt. Alleen wie zelf natuurverbonden is, heeft „geweten”. Wie versteedscht is en in geen enkelen vorm meer natuurverbondenheid heeft, die zal geen „levende zede” helpen vormen, want al wat hij doet is in den grond verval en zedeloos, wanneer hij de oude zede heeft losgelaten.

Wat deze boer in het verhaal deed, kunnen wij vergelijken met de handelwijze van generaal York in Dec. 1812.

Napoleon's troepen waren in Rusland verslagen en de terugtocht moet gedekt worden door de Pruisen onder York. Zullen deze Pruisen daarbij vernietigd worden? York wordt door de Russen van de hoofdmacht afgesneden. Hij krijgt het bevel zich er doorheen te slaan; dat beteekent: met achterlating van artillerie en bagage. Het is zijn soldatenplicht dit

bevel op te volgen. Aan den anderen kant doen de Russen (bij monde van den Duitschen generaal Wittgenstein) voorstellen om te onderhandelen. Hier lag een beslissing van **politieken** aard en de **soldaat**, die niet anders te doen heeft dan te gehoorzamen, staat voor een probleem, dat hij niet wil, dat hij meent niet te kunnen oplossen. Door koeriers vraagt hij zijn koning; antwoord: „naar omstandigheden handelen.” Zoo rust dan de volle verantwoording op hem. Mag hij de grenzen van het normale, van het oudeerwaardige, doorbreken? Hangt van zijn handelen niet het lot van heel Pruisen, ja van Duitschland af? Wat zullen de gevolgen zijn, indien hij overloopt, indien hij de zaak van Pruisens vijand, van Napoleon verradt — zal het geen storm ontketenen waarvan hij den omvang niet kan schatten, waarvan hem de uitwerking ontgaat?

In den nacht van 29 op 30 Dec. komt York tot de beslissing: hij sluit een overeenkomst met de Russen, tegen Frankrijk. Dan wacht hij op bevelen van zijn koning, of hij „tegen den werkelijken vijand” — zooals hij den koning schrijft — zal mogen oprukken, „of dat politieke verhoudingen zullen eischen, dat Uwe Majesteit mij veroordeelen zult. Beide zal ik in trouwe afwachten en ik zweer Uwe koninklijke Majesteit, dat ik op den zandheuvel even rustig den kogel afwacht, als op het slagveld, waarop ik vergrijsd ben. Ik vraag derhalve Uwe Majesteit om de genade, bij het oordeel dat geveld moet worden, geen rekening te laten houden met mijn persoon.”

Wat is de overeenkomst met dien boer Pancras Friess? Ook deze moest een beslissing nemen, ongewoon, tegen alle oudeerwaardige gebruiken in, een beslissing in dingen die eigenlijk buiten zijn „vak” lagen. Hij had nooit wetten gemaakt, hij was boer. Maar hij had een opdracht; geen zichtbare, tastbare, zooals York, maar een opdracht die in zijn geweten sprak.

Ook hij wist niet wat deze beslissing zou uitwerken, welken storm hij zou ontketenen. Maar ook hij waagde als York het zelfstandig handelen naar eigen geweten, tegen alle gebruikelijkheid in.

Daarom is wat hij deed zedelijk in de hoogste beteekenis van het woord. Wie durft wagen uit innerlijken drang, in het volle bewustzijn van den ernst dezer dingen, die werkt mee aan het tot stand komen van **levende zede**.

J. C. NACHENIUS

Foto's Herman Nachenius

Voedingsvraagstukken iv

Wij hebben gezien dat ons lichaam zich voortdurend vernieuwt en dat deze vernieuwing in een zeer snel tempo onafgebroken plaats vindt. Maar daarnaast is ons lichaam ook een machine die arbeid verricht. Omstreeks 1890 vond men, dat voedingsmiddelen, die in het lichaam worden verwerkt, aan het lichaam precies een even groote hoeveelheid arbeidsvermogen (warmte) afstaan als eruit ontstaat, wanneer ze buiten het lichaam vrij met een open vlam worden verbrand. Zoo had men een mogelijkheid gevonden om een waardemeter aan te leggen voor de stoffen met verbrandingswaarde, die in de voedingsmiddelen voorkomen. Men kon deze voedingsstoffen stuk voor stuk en later ook de voedingsmiddelen, die eruit zijn samengesteld, waardeeren naar hun vermogen om arbeidsvermogen, om warmte in het lichaam te kunnen leveren. De waardemeter, die men hiervoor gebruikt, is de **calorie**, de eenheid van arbeidsvermogen (warmte). Hieronder verstaat men de hoeveelheid warmte, die noodig is om 1 liter water van kamertemperatuur (15°C) 1° te verwarmen, dus op 16° te brengen.

De scheikunde — de wetenschap, die zich bezighoudt met het onderzoek naar de samenstelling van de materie — had intusschen gevonden dat in de voedingsmiddelen steeds bepaalde energiebevattende voedingsstoffen voorkomen, te weten eiwitten, vetten en koolhydraten (waaronder men suikers en zetmeel verstaat).

Men ging nu 1 g suiker verbranden en zag dat hierbij calorieën vrijkomen. Ook de verbranding van 1 g eiwit levert 4 calorieën, de verbranding van 1 g vet calorieën. Toen men zich hiervan goed rekenschap had gegeven, dat was omstreeks 1900, klommen de deskundigen geweldig hoog te paard. Zij meenden in allen ernst, dat zij het laatste geheim van de voeding gevonden hadden. Zij konden nu immers de voeding zuiver uitdrukken in calorieën, dus in cijfers, en volgens hen bestonden er „dus” geen moeilijkheden meer op voedingsgebied. Toch leefden er in dien tijd ook al mensen, die verder zagen en die voor zichzelf wisten, dat men naast de verbrandingswaarde aan de stoffen, die men opeet, ook nog andere maatstaven en waarden moet aanleggen. Dit is zóó ver gegaan, dat men in de laatste 20 jaar zelfs spreekt van de moderniseering van de voedingsleer. Dit nieuwe weten op

voedingsgebied houdt in, dat men in staat is om de vóór den oorlog gebruikelijke voeding, die wat de verbrandingswaarde betreft — dat wil dus zeggen, wat het gehalte aan eiwitten, vetten en koolhydraten betreft — prachtig in orde was, toch zóó kon verbeteren, dat daardoor de werkkraft van de menschen toeneemt, kinderen harder groeien, volwassenen een forscher en steviger lichaam krijgen, de gezondheidstoestand van een ieder erdoor wordt verbeterd, waarmede een verlaagd sterftecijfer samengaat! Hoe dit mogelijk is kwam op overtuigende wijze aan den dag door proeven, die in 1926 met de bevolking van een groote kostschool werden genomen. De kinderen ontvingen alles wat ze door den mond binnenkregen van de school; ook als zij zakgeld hadden, besteedden zij dat op het terrein van de kostschool. Kinderen, die nog in hun groei zijn laten den invloed van de gebruikte voeding zien in meerderen of minderen lengtegroei en in meerdere of mindere gewichtstoename. Toen het onderzoek begon was de voeding volgens de toenmalige begrippen uitstekend. De leerlingen groeiden naar men meende goed, ze maakten goede vorderingen, ze deden met succes aan sport. Er was geen enkele reden om te twijfelen aan de deugdelijkheid van de kostschool-menage. De leerlingen werden nu in 7 groepen van zooveel mogelijk gelijke samenstelling verdeeld. De eerste groep was de contrôlegroep, die het voedsel kreeg zooals het tot nu toe was gebruikt. De tweede groep kreeg daarenboven een halve liter melk; de derde groep kreeg het oorspronkelijke kostschoolrantsoen waaraan 93 g suiker per dag werd toegevoegd; groep vier kreeg 55 g natuurboter per dag extra; groep vijf evenveel margarine; groep zes kreeg extra eiwitstof uit de melk, n.l. 25 g caseïne en groep zeven kreeg als aanvulling van het oorspronkelijke rantsoen 25 g waterkers per dag. Waterkers is een onkruid, dat ook bij ons in de slooten groeit en dat wij weinig gebruiken. In Frankrijk en in Engeland nuttigt men deze plant veelal als rauwe groente, zooals wij dit b.v. in het vroege voorjaar met tuinkers of bitterkers doen. Wanneer men nu nog zuiver in verbrandingswaarden denkt, zou men de sterkste gewichten en lengtetoename moeten verwachten in groep vijf; immers met de 55 g margarine per dag worden 434 calorieën extra verstrekt. De boter levert 431 calorieën, de suiker 367 calorieën, de melk 363 calorieën, de caseïne 100 calorieën en de waterkers 3 à 4 calorieën. Dit weinigje groente heeft dus practisch geen verbrandingswaarde; immers de verbran-

dingswaarde van het geheele dagrantsoen was ongeveer 3000 calorieën. De lengte en de gewichten van de jongens uit de verschillende groepen werden nu vergeleken na één, twee en drie jaren. Wanneer wij ons tot de gewichtstoename beperken en deze per kind per jaar van de contrôlegroep op 100 stellen (deze 100 bleek overeen te komen met een toename van 1,3 kg), dan was de gemiddelde gewichtstoename van de melkgroep 181, van de suikergroep 128, van de natuurbotergroep 164, daartegenover van de margarinegroep slechts 135, van de groep met extra eiwitstoffen van de melk slechts 104 en nu komt het meest verrassende van deze proeven, van de groep, die een handje vol onkruid extra kreeg, practisch zonder eenige verbrandingswaarde, niet minder dan 141! Belangrijk is verder, dat de jongens van de melkgroep, die het er dus verreweg het beste afbrachten, levendiger bij het leeren en bij het spel bleken te zijn. Ook viel het op, dat zij minder van allerlei ziekten hadden te lijden. Hun huid was gladder en zachter dan die van de jongens van de andere groepen en ze hadden geen last meer van winterhanden. Een vreemde, binnentredend in de gemeenschappelijke eetzaal, kon gemakkelijk de melkgroep onderscheiden van de andere groepen. De verklaring van dit feit is zeer eenvoudig, wanneer wij ons er rekenschap van geven, dat melk tot de voedingsmiddelen behoort, die vrijwel volledig van samenstelling zijn; immers het jonge individu kan maanden achtereen van alleen melkvoeding leven, zij het dan ook, dat het voor bepaalde voedingsstoffen, die in de melk niet of nauwelijks vertegenwoordigd zijn (o.a. ijzer en jodium), teert op den voorraad, die het bij de geboorte van de moeder heeft medegekregen. Melk is dus geschikt om een voeding, die niet harmonisch van samenstelling is, te verbeteren. Hetzelfde geldt voor groene groente (zie Vormingsbladen 1943 blz. 49).

(Wordt vervolgd)

E. G. VAN 'T HOOG

Het zou aanleiding tot verwarring kunnen geven, wanneer in den tweeden zin van bovenstaand stuk gezegd wordt, dat ons lichaam „ook een machine” is. Toch is dit volkomen juist. Er is veel in ons lichaam — en in elk levend wezen, dier of plant — dat wij geheel mechanisch kunnen begrijpen, dat geheel en uitsluitend verklaard kan worden met de verschijnselen die de chemie en de physica ons doen zien en die wij toepassen bij het bouwen van machines. Ons lichaam is ten deele een — zij het ook zeer ingewikkelde — machine. Daarenboven is het echter nog wat anders, namelijk een levend wezen met een eigen „bouwplan”, dat zichzelf vormt, zichzelf repareeren kan en zich voortplant (vergel. Vormingsbladen 1943 blz. 148).

J. C. N.

— De Führer —

1 Augustus 1914. De wereldoorlog breekt uit. Als één man staat het Duitsche volk op en schaart zich achter zijn keizer. Op dat oogenblik bestonden er geen partijen meer, waren er nog slechts Duitschers, die vast besloten waren hun vaderland tot het uiterste te verdedigen. Vrijwilligers meldden zich, de gehoorzalen der universiteiten liepen leeg, de leerlingen der hoogste klassen, der Middelbare scholen gaven zich op als vrijwilligers voor de reserveregimenten, jonge boeren en arbeiders, zij allen wilden tezamen strijden nu het er op aan kwam de eer der natie te verdedigen, het Vaderland te beschermen.

In München leefde in die dagen Adolf Hitler. In deze stad had hij na zijn harden leertijd in Weenen, jaren doorgebracht die voor hem gevuld waren geweest met stillen, gestagen arbeid voor het dagelijksche brood, met studie en zich verdiepen in de problemen van den levensstrijd. In deze stad kwam ook tot hem de roep van het „Reich“ in deze historische ure. Wat moest hij doen? Terugkeeren naar Oostenrijk, zich daar melden in een der regimenten en mede gaan strijden voor het bestaan van een Staat, waarvan hij diep in zijn innerlijk reeds beseftte dat zij binnen korteren of langeren tijd onverbiddelijk ten onder zoude gaan?

Neen en nogmaals neen! Hij wist dat hij behoorde in de rijen van het Duitsche leger. Toen dan ook in München de begeestering zich baan brak, toen ook daar over de straten en pleinen het Deutschlandlied en de Wacht am Rhein weerklonk, toen wist hij waar zijn plaats was en op 3 Augustus '14 richtte hij een verzoekschrift aan den koning van Beieren, waarin hij toestemming verzocht in een Beiersch regiment als vrijwilliger te mogen intreden.

„De Kabinetsskancelarij,“ schrijft hij in Mein Kampf, „had in die dagen ongetwijfeld veel werk te verzetten, des te grooter was mijn vreugde, toen ik reeds daags daarna het antwoord op mijn verzoek ontvingt. Toen ik met bevende handen het schrijven geopend had en de toestemming las, bevens het bevel mij bij een Beiersch regiment te melden, kende mijn vreugde en dankbaarheid geen grenzen meer. Enkele dagen

later droeg ik de uniform die ik eerst na bijna zes jaar wederom uit zoude trekken.“

Zoo vond in 1914 de Führer zijn plaats in de gelederen van het leger dat aan stond getreden, de eer en het bestaan van het volk te verdedigen. De wijzer der historie heeft niet stilgestaan en wij staan haast dertig jaar later in de geschiedenis. Weer strijdt het om zijn bestaan, maar nu strijdt het een nog hooger strijd. Want onder leiding van den eenvoudigen frontstrijder uit 1914, strijden nu de Germaansche legerscharen om de verwerkelijking van het eeuwenlang nagestreefde ideaal, de verwerkelijking, de ten leven wekking van het eeuwige heimwee dat leeft in de ziel van iederen Germaan, het Rijk, in zijn diepste, mystieke beteekenis. Honderden uit de rijen der Germaansche // in Nederland hebben de zwarte uniform verwisseld met de feldgraue rok, het eerekleed, dat eens hun Führer droeg. Zij hebben het voorbeeld dat hij eens gaf begrepen en opgevolgd. Zoo zijn zij, met hem, medebouwers geworden van het groote dat eens komen gaat.

Maar tot de tallozen, die in staat zijn ook dien weg te gaan, doch die nu nog in onmannelijk aarzelen afwachten klinkt de vraag, die een der besten onder ons eenige maanden geleden stelde, de vraag: „Kameraad, waar blijft gij?“

In 1914 aarzelde de Führer niet, hij trad in de gelederen in. Welke // man durft met zijn voorbeeld voor oogen nu nog te aarzelen?

BRUNKLAUS

Europeesche solidariteit — door een Fin gezien

Het bewustzijn dat Europa solidair moet worden, of anders ten onder zal gaan als zelfstandig werelddeel, dringt meer en meer in het bewustzijn door.

De Fin Örnulf Tigerstedt schrijft daar o.a. dit over:

„Al wordt de oorlog ook met onverminderde kracht voortgezet, en al kunnen wij niet weten, wanneer hij eenmaal geëindigd zal zijn, zoo is het toch slechts natuurlijk, dat wij allen ons afvragen, wat er dan gebeuren zal, wanneer de overwinning eenmaal behaald is en de nieuwe ordening van

Europa met alle ernst ter hand genomen moet worden.

Zal het eindelijk aan Duitschlands grooten Führer gelukken het werk te voltooien, dat aan zoo velen mislukte: de oprichting van een Europeesche eenheid en een Europeesche gemeenschap op zekere materiele en ideële basis?"

Het gaat hier niet om de materiele basis alleen, zegt Tigerstedt, niet alleen om het organiseren van een „Grossraum“, waarvan ieder de noodzakelijkheid ziet in de eeuw van den motor en het vliegtuig, dat afstanden deed verdwijnen, het gaat ook om de ideële basis.

„De idee van den nationalen staat en van de vrijheid en het zelfbeschikkingsrecht der volken, behoort tot de gedachten, die met de Fransche revolutie opkwamen, en met de revolutie van 1848 bepalend werden voor de ontwikkeling van het onderlinge leven der volken van Europa.“

Het Finsche volk is door deze ideeën sterk geworden na de eeuwenlange Russische onderdrukking, en kan ze niet zoo zonder meer opgeven, maar „de ontwikkeling der laatste jaren en vooral de bolsjewistische expansie hebben duidelijk doen zien, dat al te kleine nationale staten gevaar lopen eenvoudig te worden stukgewreven.“ Daarom zegt hij:

„De idee van den nationalen staat heeft haar grooten tijd gehad. Door een grootere idee moet een synthese (samenvatting) geschapen worden, opdat Europa ook in de toekomst zal kunnen bestaan.“

Zoo wijst hij er op, dat wij niet kunnen volstaan met te zeggen: het Bolsjewisme moet verslagen worden, de rest komt dan wel in orde. Neen, de vernietiging van het Bolsjewisme is voorwaarde voor den opbouw, en deze is het wezenlijke: de Europeesche solidariteit.

„De groote moeilijkheid schijnt mij daarbij te zijn de tegenstelling tusschen de Europeesche eenheidsgedachte enerzijds en de levende nationale gevoelens anderzijds.“

„Maar wil Europa ook in de toekomst verdeeld blijven in meer dan 30 geheel zelfstandige staten, die elkaar slechts wantrouwend tegenoverstaan, dan zal haar geschiedenis wel dra ten einde zijn.“ —

Wij zien dat ook. Maar dat het probleem voor ons als zuiver Germaansch volk nog anders ligt, willen wij in het volgende nummer bezien.

J. C. N.

SS-Sturmmann	
Jacobus Bosscher	geb. 12-4-1915 gev. 28-11-1942 bij Terk timmerman
SS-Unterscharführer	
Joseph Busch	geb. 11-2-1893 gev. 10-1-1943 kleermaker
SS-Mann	
Willem van Nie	geb. 27-6-1921 gev. 11-3-1943 scholier
SS-Mann	
Antonie Nijkamp	geb. 21-9-1904 gev. 12-2-1943 fabrieksarbeider
SS-Sturmmann	
Heinz Otto Karl Rode	geb. 11-7-1920 gev. 25-1-1943 stuurmansleerling
SS-Sturmmann	
Hendrikus A. Saaleman	geb. 1-2-1919 gest. 18-10-1942 zadelmaker
SS-Mann	
Hendrikus Joh. Souer	geb. 28-9-1904 gev. 12-2-1942 schilder
SS-Mann	
Gillion B. Stuivenberg	geb. 26-12-1921 gev. 15-12-1942 kantoorbediende
SS-Mann	
Hendrikus Theebe	geb. 3-5-1912 gev. 31-12-1942 bij Simowniki kapper
SS-Sturmmann	
Willem Simon van Tiel	geb. 26-2-1908 gev. 23-2-1943 bij Wesseloserö- techn. beambte jewka
SS-Mann	
Derk Visser	geb. 17-1-1916 gev. 30-9-1942 bedrijfsleider
SS-Sturmmann	
Cornelis Waasdorp	geb. 2-1-1919 gev. 28-9-1942 boekdrukker
SS-Oberscharführer	
Cornelis Winkel	geb. 14-10-1904 gev. 13-8-1942 landarbeider
SS-Rottenführer	
Kurt Rudolf Bakker	geb. 30-12-1923 gev. 28-1-1943 bij Nowo-Alexan- instrumentmaker drowsky
SS-Sturmmann	
Georg Bausch	geb. 1-6-1925 gev. 13-2-1943 leerling Techn. school
SS-Mann	
Lambertus P. Broekes	geb. 18-8-1920 gev. 19-2-1943 bij Krasnaarme- schilder jowskoje
SS-Mann	
Cornelis H. van Duisen	geb. 10-7-1922 gev. 23-2-1943 kantoorbediende

SS-Mann	
Florentinus van Eijsden . . .	geb. 29-10-1922 verm. arbeider
SS-Mann	
Jacobus Fr. Furrer . . .	geb. 28-2-1926 gev. 26-2-1943 vliegtuigmonteur
SS-Mann	
Willem van Gemeren . . .	geb. 10-12-1922 gev. 4- 1-1943 Med. student
SS-Sturmmann	
Guillaume Jumelet . . .	geb. 30-1-1923 gev. 12-2-1943 scholier
SS-Sturmmann	
Antonius Joh. Kok . . .	geb. 8- 8-1913 gev. 5-12-1942 bij Ordsconikidse behangen
SS-Sturmmann	
Pieter Koolmees . . .	geb. 11-9-1920 gev. 8-1-1943 bij Stara Ladin landarbeider
SS-Mann	
Harm Liebe . . .	geb. 18- 8-1910 gev. 24-10-1942 grondwerker
SS-Rottenführer	
Herman Steven Lovink . . .	geb. 6-1-1922 gev. 13-1-1943 bij Orlowskaja landarbeider
SS-Sturmmann	
Jan Ravenzwaaij . . .	geb. 7- 8-1924 gev. 6-11-1942 scholier
SS-Mann	
Jozef Corn. de Ruiter . . .	geb. 12-5-1921 gev. 8-3-1943 fabrieksarbeider
SS-Sturmmann	
Jan Gerrit Schoot . . .	geb. 4-10-1917 gev. 18- 2-1943 bij Krasnoar- beeldhouwer mejskoje
SS-Mann	
Franciscus T. C. Tieman . . .	geb. 6-1-1926 verm. 10-1-1943 bakker
SS-Sturmmann	
Otto Tromp . . .	geb. 24-9-1914 gev. 11-1-1943 schilder
SS-Mann	
Dirk de Vries . . .	geb. 2- 6-1916 gev. 27-11-1942 bij Nogkau houtarbeider
SS-Sturmmann	
Eggo de Vries . . .	geb. 19-10-1913 geb. 31- 1-1943 bij Woroschilow- bouwwakarbeider grad
SS-Rottenführer	
Klaas Herm. de Weert . . .	geb. 19-12-1919 gev. 5-11-1942 bij Malgobeck banketbakker

MAANDBLAD

Residencia
de Estudiantes

JUNI 1943 — 3e JAARGANG Nr 6

0401-4571

AHB

Feb. 1943
c. XX